N°. 29. Donderdag 15 Juli 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST", TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Voor de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao. — Rede, uitgesproken door den heer Bakhuizen v. d. Brink. — Uit de O.-Ind. Mail. — Ingezonden. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litt.-overzicht. — Mededeelingen.

Voor de noodlijdenden in de kolonie Curaçao.

ONTVANGEN GELDEN:

Reeds verantwoord (K. W. 13 Mei j.l. No. 20)	ƒ 8522.47½
Van het Bestuur der Afdeeling den Haag ...	„ 133.50
Totaal	ƒ 8655.97½

REDE

uitgesproken door den Voorzitter der Vereeniging „Oost en West", den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, bij de opening van de 16e Jaarlijksche Algemeene Vergadering dier Vereeniging, gehouden te Amsterdam op 3 Juli 1916.

Dames en Heeren leden der Vereeniging „Oost en West"!

In den oorlogszuchtigen tijd, dien wij beleven, heb ik, als uw voorzitter, op het oogenblik een gevoel als ware ik een stedebedwinger, alsof het onze vereeniging na een zestienjarigen strijd gelukt is, tot het hart des lands door te dringen. Echter zonder bommen en granaten, maar met de vredesvlag, die de emblemata voert van naastenliefde, van verbroedering der rassen, van de leer dat, evenals het kleed den man niet maakt, de kleur niet onderscheidt wat er goeds en edels schuilt onder de huid.

Het is, zoover ik mij herinner, voor de eerste maal in ons zestienjarig bestaan, dat hoofdbestuur, afgevaardigden en leden van Oost en West in de hoofdstad des lands bijeenkomen tot een algemeene vergadering. Is dit zonder beteekenis? Ik behoef voor u de geschiedenis van ons vaderland niet op te halen om in gedachten te brengen de voorname plaats, welke Amsterdam van ouds ingenomen heeft en heden ten dage nog inneemt in de betrekkingen van ons land tot Indië.

Zestien jaren werkt onze vereeniging met het doel, de gemeenschappelijke belangen van Nederland en Indië te behartigen, doet zij daarvoor een beroep op alle weldenkenden, op allen die zich tot onze overzeesche bezittingen aangetrokken gevoelen door de kennis der geschiedenis, door de herinnering aan de goede jaren huns levens daar doorgebracht, door de nauwe banden ontstaan door bloed- of aanverwantschap of door bedrijvigheid, — niet alleen gedreven door een zelfzuchtig dankbaarheidsbegrip, maar steeds meer door het in den loop der tijden gewijzigd begrip der menschenwaarde, zoodat — langer geen bevoorrechting of achteruitstelling mag bestaan op grond van kleur of landaard.

Er was een tijd, dat de algemeene denkwijze het gekleurde ras dienstbaar maakte aan het blanke, wat beschouwd werd als een algemeen erkende natuurwet, waaraan ook de Oosterling zelf zich gelaten onderwierp, — een tijd, dat ook de Oosterling het als een door hoogere machten beschikt oordeel aannam, dat hij slaaf geboren was van hen, die de wereldsche macht bezaten of wisten te verwerven, hetzij zijne eigene vorsten of die boven dezen de sterkeren bleken. Die tijd is verre achter ons en de leer van de gelijkwaardigheid van den mensch, door de filosofen van het laatst der achttiende eeuw luide verkondigd, drong ook tot het Oosten door, werd een ongezochte vrucht van de aanraking van het Westen met het Oosten. Hoe anders werd nadien de verhouding van Westerling tot Oosterling! De slaaf van voorheen groeide op tot den gelijke van wie in vroegere jaren zijn meesters, vrijelijk beschikkende over zijn lijf en goed, zouden zijn geweest. Vriendschappelijker, broederlijker werd de verhouding, men zou e l k a n d e r opvoeden. E l k a n d e r opvoeden......, ik durf dat bijna niet zeggen wanneer men bedenkt welk voorbeeld heden ten dage Europa aan Azië geeft, aan hetgeen de Aziaat heden van den Europeaan kan afzien. Hoe leerzaam, hoe beschamend voor ons klinken dan de woorden van een Oosterling, van een Javaan, Noto Soeroto, uit zijn pas verschenen bundel „Melattiknoppen":

„Laat dan, broeders, 't gezag van den eenigen
Vader ons wezen
de band, die ons allen tot éénheid bindt."

Die woorden, zij zouden de leuze kunnen zijn van ons streven. Het worde mij vergund, van een rede, die ik uitgenoodigd werd met betrekking tot Indië te houden op het Nederlandsch Taal- en Letterkundig congres te Maastricht, den 30sten Augustus 1910, de slotwoorden hier te herhalen:

„Nederland heeft veel aan Indië te danken in het verledene en in het heden en zal dat blijven hebben ook in de toekomst, wanneer het door verstand en goed beleid het hart van den Inlander tot zich te trekken weet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Wie het goed meent met Indië (moet het) bedroeven (wanneer) in die streken, tot voor kort vrij van politieke en godsdienstige strijdleuzen, waar zooveel goeds en groots te doen overig blijft, waar men wacht op de bekwame hand van den hovenier, om het weelderige woud te vormen tot een lusttuin, den roem van Oosterling en Westerling, dat men in dat gezegend land politieke en godsdienstige strijdvragen (zou gaan) overplanten! Gaat men dien weg uit, maakt men den Inlander eigen met hetgeen in Europa de naastenliefde doodt, de zelfzucht ten troon verheft, dan gaat Indië voor ons verloren.

„Neen, men legge zijn oor te luisteren naar de stem, die door onzen omgang, door ons voorbeeld, door het onderwijs en de leeringen in Europa is opgewekt, de stem, die vraagt naar gelijkwaardigheid, — men vange op het geruisch van een nieuw jong leven, dat in het Oosten ontwaakt, en dat met liefde geleid, een zegen kan worden, ook voor Europa. Het zou immers niet voor de eerste maal in de geschiedenis zijn, dat de herleving, de wedergeboorte van Europa uit het Oosten kwam?

„Wat wij hebben te doen, is het zoeken naar een gemeenschappelijk belang, dat allen vereenigt, dat is niet een eenheid van geloofsbelijdenis, niet een eenheid in bestuursvormen, niet een eenheid van kleur en geboorte — de kleur is maar vel-diep, zei immers Constantijn Huygens? — maar het is menschenliefde, het is het opvoeren tot een maatschappelijke vrijheid, het is het effenen van de baan, het scheppen of vermeerderen van de omstandigheden tot ieders persoonlijk geluk, dat leiden moet tot algemeen geluk. Of het bereikbaar is, ik weet het niet, maar het streven is leven. Men huivere niet voor de gevolgen zijner goede daden, als men zal gaan opzien tegen hen, op wie wij gewoon waren neer te zien!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Kome dan de tijd, dat allen, die onder de vlag van Nederland staan, worden beschouwd als één volk! Wat Indië van Nederland mag verwachten: h e t i s e e n r u i m e p l a a t s i n h e t h a r t v a n N e d e r l a n d!" *)

Mochten die gevoelens, die de kern vormen van het streven van de vereeniging „Oost en West", doordringen tot alle Nederlanders, tot de zes millioen zielen, welke Nederland telt. Wat zouden wij met onze studie- en nijverheidscommissies, met onze steuncomité's op verschillend gebied veel kunnen doen tot heil van Indië! Amsterdam, de plaats, waar de Nederlandsche Handelmaatschappij zetelt, en vele andere hoofdkantoren en instellingen, welker bedrijf hoofdzakelijk in Indië ligt, is niet meer dan 180 (e e n h o n d e r d e n t a c h t i g) leden onzer vereeniging rijk. En de bevolking van Amsterdam, vergis ik mij niet, bereikt bijna het getal van 600.000 (z e s h o n d e r d d u i z e n d)!

Maar laat mij niet eindigen, als het ware, met een jammerklacht, — liever hen danken, die in het afgeloopen jaar met ons hebben samengewerkt, wier steun wij ondervonden hebben. In de eerste plaats dan een woord van dank aan de regeering, aan onzen Minister van Koloniën, die ons de regeeringssubsidie deed behouden, zonder welke het voortbestaan onzer vereeniging hoogst bedenkelijk zou kunnen worden; aan de leden van de verschillende afdeelingsbesturen, aan de leden van de onder de vlag der vereeniging werkende commissies; — bijzonderen dank aan hen, die ons zoo mild geholpen hebben, toen wij werkzaam waren voor de noodlijdenden in de kolonie Curaçao, waarbij Hare Majesteiten, de Koningin en de Koningin-Moeder, en Zijne Hoogheid, de Prins der Nederlanden, zoo edelmoedig voorgingen, en aan allen, die ook bij andere gelegenheden ons de behulpzame hand leenden. Breng ik dit een en ander in herinnering, dan mag ik vooral niet vergeten te vermelden, dat ook in Ned.-Indië het hart weldadig klopt voor de broeders in Curaçao en dat op 't oogenblik voor die kolonie aldaar een steuncomité werkzaam is. En, gij weet het, hoe Nederlandsch-Indië en zelfs het arme Curaçao, voordat het zelf door groot gebrek geteisterd werd, aan Holland ongevraagd steun aanbood ter tegemoetkoming in de economische moeielijkheden, waarin het door den oorlog van naburige rijken zou komen te verkeeren. Niet minder dan ƒ 12000 zond Curaçao naar Nederland over, en uit Oost-Indië werd reeds ƒ 600.000 overgemaakt! Ziet men hier niet een aanwijzing in van de richting, waarheen ons scheepje stuurt?

Indië en Nederland één, één van zin, één van gemoed, met het gevoel van broederschap wakende en werkende voor elkander's belang. Zoo zij het!

*) Verg. Koloniaal Weekblad, 19 Januari 1911, No. 3.

Uit de O. I. Mail.

Ongunstige stand begrooting.

Naar de Ind. Crt. mededeelen, heeft de ongunstige stand van de ontwerp-begrooting voor 1916 de regeering aanleiding gegeven om het denkbeeld in overweging te nemen tot het afvoeren van verschillende voorgenomen maatregelen. Inzonderheid is dit het gevolg van de belangrijke uitgaven, vereischt voor de pestbestrijding, waarvoor in het volgend jaar naar voorloopige raming meer dan 3 millioen noodig zal zijn.

Na de afschaffing met ingang van 1 Januari 1914 en 1915 van de heerendiensten ten behoeve van de wegen en bevloeiingswerken in een 12-tal gewesten, blijven die diensten alleen nog over in Kedoe, Banjoemas en de Preanger regentschappen, waar zij met 1 Januari 1916 zouden verdwijnen. Het is evenwel zeer wel mogelijk, dat de ongunstige stand van de begrooting 1916 van dezen maatregel zal moeten doen afzien.

Door den wd. eersten Gouv.-secr. werd van de Chefs der Dep. van Alg. Bestuur namens den Landvoogd mede-

gedeeld, dat de buitengewone vergadering van den Raad van Nederlandsch Indië tot bespreking van het Indisch ontwerp der begrooting voor 1916 zou worden gehouden op Maandag 7 Juni.

Tot bijwoning dezer onder het presidium van Z. Exc. te houden vergadering werden uitgenoodigd de chefs der Dep. van Alg. Bestuur, terwijl ze tevens zal worden bijgewoond door den Alg. Secr.

De Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, die wegens zijn binnenlandsch verlof niet aanwezig kan zijn, zou worden vertegenwoordigd door den Secr. van het Dep., den heer A. A. Gobius.

Kromo als soldaat.

Naar „De Javabode" vernam, heeft de G.-G. zijn ontevredenheid betuigd met het opnemen in het „Indisch Militair Tijdschrift" van het bekend artikel van Asympthoot, waarin de Javaansche soldaat op een afkeurenswaardige wijze werd besproken.

Reorganisatie.

Toen in 1911 besloten werd de reorganisatie van het bestuurswezen in Nederlandsch-Indië in studie te nemen, om te komen tot lotsverbetering van de Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, kwam men op het denkbeeld, de districtshoofden niet langer het beheer over een eigen onderdistrict op te dragen, doch hiervoor afzonderlijke assistent-wedana's te belasten.

Het voordeel, hieraan verbonden, was, dat het bestuursgebied der districtshoofden door dezen maatregel belangrijk vergroot zou kunnen worden, hetgeen dan gepaard ging met vermindering van hun aantal.

De Regeering ging tot een proef over in de afdeeling Tasikmalaja, waardoor een som van ƒ 12.588 's jaars bespaard werd.

Deze besparing is ontstaan door het buiten dienst stellen van een adspirant-controleur, vijf wedana's met hun vijf Inlandsche schrijvers en zeven politie-agenten 2de klasse, waarvoor in de plaats werden gesteld vier assistent-wedana's met vier Inlandsche schrijvers en drie bereden politie-agenten 1ste klasse.

Ambachts- en Nijverheidsscholen.

Het plan bestaat een school voor ijzerbewerking in het Bantamsche op te richten en een deskundige te plaatsen aan de pottenbakkerij in het Krawangsche.

De bedoeling is in 1916 nog drie nieuwe scholen op te richten.

Spoorweg in Zuid-Sumatra.

Omtrent de in aanleg zijnde spoorlijnen in de Lampongsche districten en Palembang vernam „De Javabode", dat voorloopig alleen worden in exploitatie gebracht ongeveer 40 KM. in eerstgenoemd gewest en de ongeveer 120 KM. lange lijn Palembang—Moera Enim in de andere residentie.

Niet alleen maken de ongunstige tijdsomstandigheden eene vertraagde uitvoering gewenscht, maar bovendien wordt thans onderzocht — zooals reeds eerder in de „Javabode" vermeld is — de mogelijkheid om zonder in te hooge aanlegkosten te vervallen, het tracé der Lampong lijn en de verbinding van deze met de Palembang lijn in die richting te verleggen, dat zij dichter komt te loopen bij de vruchtbare bergstreken.

De vorenbedoelde twee trajecten zullen in den loop van het volgend jaar voltooid zijn.

Een Roode Kruis Ambulance.

In Buitenzorg is men druk doende, om evenals in Batavia een ambulance van het Roode Kruis op te richten.

Een der eersten, die den stoot aan dit plan gaf, was de heer D. van Hinloopen Labberton.

Op zijn verzoek is mevr. van Staveren, te Buitenzorg, aan den slag gegaan om leden te verkrijgen en heeft Dr. Kramat zich bereid verklaard leider van den cursus van de ambulance te worden.

Het „Kinderhuis".

Kolonel de Groot, de leider van het Leger des Heils in Nederl. Indië, is weer voor een paar dagen naar Deli overgekomen. Zijn bezoek betreft natuurlijk in de eerste plaats het leprozen-hospitaal op Poelau Sitjalang, doch buitendien komt de heer de Groot hier de ten uitvoer legging voorbereiden van het belangrijke plan tot stichting van het „Kinderhuis."

Dit Kinderhuis, zoo lezen we in de „Sum. Post" — dat gebouwd wordt op een terrein aan de Wilhelminastraat tegenover de racebaan — zal dienen tot opvoeding van kinderen, uit Europeesche vaders op de kebon geboren. Zooals hier algemeen bekend is, worden kinderen als de hier bedoelde dikwerf door den vader naar den Overwal gezonden, om daar in een Weeshuis te worden opgevoed.

Deze kinderen worden dus op zeer jeugdigen leeftijd aan het milieu ontrukt, waarin zij toch eigenlijk thuis behooren en het contact tusschen ouders en kinderen gaat zoo goed als geheel verloren. Deze toestand zal het medelijden van een ieder opwekken. Andere kinderen blijven op de kebon bij de ouders, doch groeien daarentegen onder de meest ongunstige omstandigheden op.

Daarom is de stichting van een Kinderhuis te Medan, waar zulke kinderen onder behoorlijke Hollandsche leiding worden opgevoed — met het groote voordeel dat zij hier de gewone openbare school kunnen bezoeken, terwijl buitendien de vader of de moeder het kind geregeld zullen kunnen bezoeken — een zegen voor de geheele Oostkust en een weldaad aan de kinderen.

Aangezien de groote cultuurmaatschappijen mede verantwoordelijk zijn voor het in 't leven treden van de hierbedoelde kinderen, verwondert 't ons niet, dat kolonel De Groot die maatschappijen heeft weten te overreden tot financieelen steun, al blijft 't appreciabel dat de maatschappijen daartoe zoo flink in de beurs hebben getast. Er was namelijk een vrij groote som met het plan gemoeid: ƒ 30.000.—. Dit geld is bijeen, en met den bouw kan een aanvang worden gemaakt.

Het Leger heeft een eigen bouwkundige, die binnen enkele weken het ooglijdersgesticht van dr. Wille te Semarang zal hebben voltooid en dan hierheen komt om het Kinderhuis volgens de reeds bestaande en door het Londensche hoofdkwartier van het Leger goedgekeurde projecten te bouwen.

Het Kinderhuis wordt aanvankelijk ingericht voor opneming van ongeveer 40 kinderen. Aan het hoofd der inrichting worden een directeur en een directrice geplaatst en voorts worden er nog eenige vrouwelijke officieren aan de inrichting verbonden. 't Is natuurlijk de bedoeling, dat de vader financieel iets bijdraagt in de kosten der huisvesting, verpleging en opvoeding.

Suriname.

Onder het hoofd „Central and South American Products Company" schrijft „De West":

Begin April hebben wij de komst vermeld van den heer E. B. Fairweather, als afgevaardigde van bovengenoemde maatschappij te New-York.

Zijn doel was de possibilities in de kolonie na te gaan, in verband met de aanwending van Amerikaansch kapitaal alhier.

De heer Fairweather is per Fransche mail weder vertrokken.

Hij verklaarde ons, uiterst voldaan te zijn over zijn bezoek. De kolonie beschouwt hij als een goudmijn, waarvan de waarde niet voldoende begrepen wordt. Op nagenoeg elk gebied zijn hier goede zaken te doen.

Zijn maatschappij zal beginnen met hier een Agentschap te vestigen, onder leiding van den heer D. E. Headly, die de aandacht der maatschappij op de kolonie vestigde. Met den opkoop van hout is reeds een aanvang gemaakt. Eenige verschepingen hebben al plaats gehad.

De maatschappij koopt in hoofdzaak producten op, maar zal daarnevens productieve ondernemingen financieel steunen, of helpen om nieuwe ondernemingen in 't leven te roepen.

* * *

Aan „De West" van 4 Juni is het volgende ontleend:

„De nood maakt vindingrijk.

Onder den druk der tijden zien wij in den laatsten tijd verschillende zaken ter hand nemen in de kolonie waaraan men vroeger eenvoudig niet dacht. Zelfs een borstelfabriek is de goede stad onzer inwoning thans rijk, en naar het schijn met vrij aardig succes. Doch daarover een volgenden keer.

Waar wij thans de aandacht op willen vestigen, is de wenschelijkheid om ook weder nieuw leven in te blazen aan de volledig ingerichte leerlooierij aan de Zwartenhovenbrugstraat, die sedert jaren renteloos daar ligt.

De omstandigheden dringen.

Een der grootste schoenmakers verklaarde, dat de prijs van zoolleer, welke normaal zoowat twee gulden is, thans ƒ 3.15 bedraagt. In 't klein is die prijs nog hooger. De kleine schoenmakers, die enkele vellen tegelijk koopen, moeten ƒ 3.40 à ƒ 3.50 betalen. Ander leder is, hoewel niet in dezelfde mate, ook belangrijk in prijs gestegen.

De toestand is, vooral voor de kleine schoenmakers, eenvoudig wanhopig.

De vraag rijst: waarom wij geheel afhankelijk zouden blijven van het buitenland, waar de kolonie, met eenigen goeden wil, zelve voor een goed deel in de behoefte kan voorzien?

Er is geregeld een vrij belangrijke uitvoer van koehuiden, die, werden zij in de kolonie gelooid, het invoeren van zoolleder voor een groot deel overbodig zouden maken.

Zelfs de looistof behoeft niet te worden ingevoerd, want onze benedenrivieren zijn omzoomd door onuitputtelijke bosschen mangrove, waarvan de bast een zeer bevredigend tanninegehalte bezit. Een jaar of acht geleden heeft men zelfs getracht een uitvoerproduct van mangrovebast te maken. Verschillende vrij belangrijke verschepingen hebben plaats gehad en hebben zelfs eenige winst opgeleverd. De zeevracht bleek echter een vrij ernstig bezwaar, tenzij het bedrijf in het groot en systematisch werd aangevat, of — wat wel zoo rationeel zou zijn — een fabriek hier werd opgericht om de tannine uit den bast te bereiden.

Zoover behoeft men echter niet dadelijk te gaan. Voor 't oogenblik is de hoofdzaak, dat de bestaande leerlooierij weder in actie komt. Waar de grondstoffen — koehuiden en mangrovebast — in de kolonie aanwezig zijn, en een fabriek ingericht voor de verwerking dier grondstoffen, als een tweede Asschepoester wacht op den Prins uit het tooversprookje om uit den slaap te ontwaken, daar zou het beschamend voor ons zijn als kapitaal en initiatief niet spoedig gevonden werden om deze zaak op te nemen.

Voor de schoenmakers zal dit een uitkomst zijn. Een een vrij belangrijk kapitaal, dat thans, in ruil voor leder, de kolonie verlaat, zal hier blijven en ten goede komen aan den arbeidenden stand.

Een aantal menschen zullen een bestaan vinden door het inzamelen van mangrovebast. Anderen zullen door het fabriekswerk hun brood vinden, enz. En, goed aangepakt,

zal ook deze industrie van blijvende beteekenis kunnen zijn voor de kolonie, en — wat hier zoo noodig is — het fabriekswezen helpen ontwikkelen.

Wie het initiatief behoort te nemen? Wij zouden het niet durven zeggen, maar vestigen voorloopig op deze zaak de aandacht van het bestuur, de Kamer van Koophandel, het Steuncomité en ondernemende particulieren."

* * *

In ons nummer van 29 April deelden wij het een en andere mede omtrent het overleden groot-opperhoofd der Aucaner-Boschnegers, O s e i s i.

Over de opvolging lezen wij nu in „De West" van 8 Juni:

„Naar men weet, is als opvolger van wijlen Oseisi genoemd zijn neef Kanapee. Deze was door Oseisi zelf aangewezen als zijn opvolger, en uit dien hoofde ingewijd in alle bestuursgeheimen. Hij is opgebracht als 't ware als de erfprins in het rijk der Aucaner Boschnegers.

Volgens de laatste berichten echter, staan de kansen voor Kanapee thans ongunstig, en zou er alle kans zijn, dat Almagti zal worden gekozen tot opvolger van het machtig opperhoofd.

Almagti is een zusterskind van wijlen Oseisi. Hij is nooit als een ernstig candidaat beschouwd. In uiterlijk verschilt het tweetal hemelsbreed. Kanapee is een rijzig gebouwde neger, een hercules, terwijl Almagti van een ingedrongen, eenigszins gebrekkig voorkomen is.

Waardoor de kansen gekeerd zijn?

Er zijn onder de boschnegers personen, die bovennatuurlijke gaven heeten te bezitten. Onder die gaven behoort het spiritisme. De bedoelde personen gaan familiaar met de afgestorvenen om, en brengen zoo nu en dan boodschappen „uit de andere wereld" over aan hun tijdgenooten. In hoeverre verbeelding en bedrog daarbij een rol spelen, blijve buiten beschouwing.

Welnu, deze personen hebben — als een wensch door Oseisi geuit aan de andere zijde van het graf — medegedeeld, dat Oseisi liever niet meer ziet dat Kanapee hem opvolgt. Kanapee — zoo zou de geest van Oseisi hebben verklaard — is te veel gehecht aan de blanken, zoodat zijn bestuur moeilijkheden zou opleveren. Erg duidelijk is die redeneering niet, maar......... het is de logica der geestenwereld.

In ieder geval heeft de mededeeling groote ontroering gewekt onder de onderdanen van wijlen Oseisi, die hem blijkbaar trouw willen blijven tot in den dood.

Men acht het vrij zeker, dat Kanapee zal worden uitgesloten.

Er heerschte reeds te voren een zekere ontroering in de kringen der Boschnegers aan de Marowijne. Men vindt het namelijk zeer opvallend, dat in betrekkelijk korten tijd drie grootmachten uit de Boschnegerwereld zijn verhuisd naar de andere wereld en is zeer geneigd bovennatuurlijke verklaringen daarvoor te zoeken. Men bepeinst, wat toch de bijzondere beteekenis mag zijn van dit klaverblad in het doodenrijk.

De drie na elkander gestorven Boschnegerhoofden zijn:
Osi. opperhoofd van de (Fransche) Boni's.
Arabi, grootkapitein van de Aucaners.
Oseisi, groot opperhoofd der Aucaners."

* * *

Ter kennisneming wordt ons toegezonden het academisch proefschrift, dat op 9 Juli te Leiden verdedigd is door den heer A. A. J. de Neef (geboren te Paramaribo) ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap. Het geschrift heeft tot titel: „D e R e g e l i n g s b e v o e g d h e i d v a n d e K r o o n v o o r d e K o l o n i ë n" en is verschenen bij A. H. Kruyt te Amsterdam.

Wij moeten de beoordeeling van dezen arbeid aan meer bevoegden overlaten. Het gedeelte, dat ons meer in het bijzonder interesseerde, n.l. de beschouwingen over de Regeerings-reglementen van Suriname en Curaçao, heeft ons den indruk gegeven, dat de jeugdige doctor juris het onderwerp terdege onder de knie heeft en dat hij een helder licht werpt op de wijzigingen, die deze reglementen in de laatste jaren hebben ondergaan, zoowel door wetgeving als door de praktijk van het Departement van Koloniën.

Of de Minister van Koloniën na de lezing van de vele juiste opmerkingen van den heer d e N e e f over verschillende opvattingen en daden der Regeering met betrekking tot de toepassing van het Regeerings-reglement van Suriname, van gedragslijn zal veranderen, moet de toekomst leeren.

Het slothoofdstuk geeft aan de wijzigingen van Grondwet en Wet, die de schrijver wenschelijk acht.

In de e e r s t e plaats moet art. 48 lid 1 der Reglementen van Suriname en Curaçao vervallen: „Wil men de Staten (den Raad) als een college met eenige levenskracht behouden, dan zal men moeten terugkomen op de wijziging van dit artikel in 1901 en het zijn ouden vorm moeten hergeven.

Niet dat hiermede evenwel het laatste woord gesproken zou zijn. Inderdaad is de taak, welke deze Regeeringsreglementen den wetgever ter plaatse imperatief opdragen, grooter en meer tijd en inspanning vorderend, dan men verwachten mag van de onbezoldigde Statenleden, nog daargelaten de vraag of in een kleine maatschappij als Suriname en in nog meerdere mate Curaçao, wel steeds voldoende deskundigheid van de zijde van Bestuur en Staten (Raad) mag worden verondersteld tot het vaststellen van b.v. een nieuw Burgerlijk Wetboek of Strafwetboek.

In de t w e e d e plaats moet dus m.i. voor enkele, inderdaad groote technische bekwaamheden vereischende, omvangrijke wetgevende producten de mogelijkheid opengesteld worden voor regeling door de Kroon, zoo met name in artikel 117 van het Regeeringsreglement van Suriname en het overeenkomstige artikel van Curaçao"...

Met het nieuwe artikel 48, door de Suriname-commissie voorgesteld, kan de schrijver zich — o.i. terecht — niet vereenigen. Dat art. luidt: „Alle onderwerpen van koloniaal huishoudelijk belang, in welker regeling niet bij deze of een andere wet op andere wijze is voorzien, worden uitsluitend geregeld bij koloniale verordening."

De heer d e N e e f merkt hier op:

„Kan men al voor provincies, gemeenten of waterschappen spreken van onderwerpen van huishoudelijk belang, in tegenstelling met de belangen der grootere rechtsgemeenschappen, van welke ze een deel uitmaken, voor de koloniën is elke regeling er een van huishoudelijk belang, tenzij men tegenstelling zoekt met de regelingen voor den geheelen Staat, hetgeen niet de bedoeling der Suriname-Commissie is. Is de afgrenzing van hetgeen al dan niet voor de autonome rechtsgroepen in het moederlandsche staatsrecht van zuiver huishoudelijken aard kan worden geacht, uitermate moeilijk en tot willekeur aanleiding gevend, voor de koloniën is ze, in den zin der Suriname-Commissie, ondoenlijk. Eene algemeene formule, als deze Commissie hier aangeeft, schijnt mij dan ook tot zuivere willekeur in de toepassing te zullen leiden, en den wetgever ter plaatse eer minder, dan meer wettelijke houvast te geven tegenover moederlandsche expansieneigingen"...

* * *

Ten slotte vestigen wij de aandacht op den catalogus no. 46 van het antiquariaat van N. Posthumus, 68 Daendelsstraat alhier, over „Suriname en West-Indië", waarin zeldzame werken betreffende Ethnographie, Geschiedenis, Reizen, een belangrijke verzameling over Slavernij, Handel en Nijverheid, Botanie, etc., Rechtsgeleerdheid, Kaarten en Prenten. Inderdaad een kostelijke collectie.

Vergelijkt men de genoteerde prijzen met die, welke geschriften over Suriname een 40-tal jaren geleden op boekenveilingen opbrachten, dan moet men tot de gevolgtrekking komen, dat de belangstelling in deze kolonie zeer aanmerkelijk is toegenomen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Tijdelijke stilstand. De „P e w a r t a S o e r a b a j a" bericht, dat er een tijdelijke stilstand in den rijsthandel te Soerabaja is ingetreden. Ook de werkzaamheden aan de in aanleg zijnde lijn C h e r i b o n - K r o j a zijn gestaakt. Twee en dertig tijdelijk geëmployeerden zijn nu buiten werking gesteld.

Een Inl. Landbouw-tijdschrift. De „P a n t j a r a n W a r t a" maakt melding van de verschijning van de P a m i n p i n p e n g o e h a s a t a n a h, een landbouwkundig tijdschrift, waarvan nu ook, met behulp van het Departement van Landbouw, een Hollandsche vertaling wordt uitgegeven. Het aantal abonné's op de Maleische editie bedraagt reeds ongeveer 2000. De Hollandsche uitgave viel in den beginne niet in den smaak, zoodat reeds besloten was om daarmede maar niet voort te gaan, toen het echter opeens anders werd, de aanvragen zoodanig toenamen, dat de abonnementsprijs van de Maleische en Hollandsche uitgave thans zal kunnen worden verminderd.

De Inlandsche Ambachtsschool te Keboemen. Hetzelfde blad geeft een beschrijving van de opening dezer inrichting, de eerste school van dien aard, die tot stand is gekomen, ingevolge de nieuwe richting: n.l. eenvoudig onderwijs en niet in groote steden. Er was veel belangstelling, zoowel van de zijde van Europeanen als van Inlanders. De Resident van K e d o e en de assistent-resident S c h m ü l l i n g, de controleurs H o l w e r d a, d e K l e r k en d e J o n g, waren daarbij tegenwoordig. De Directeur van Landbouw, die verhinderd was te komen, had zich door den heer H o e k m a n laten vertegenwoordigen. De heer Hoekstra, Inspecteur van het Middelbaar Landbouwonderwijs, was overgekomen, zoomede de heer Tromp, landbouwleeraar te Wonosobo en de regenten van K e b o e m e n en K a r a n g a n j a r; ook de administrateurs van de suikerfabrieken P r e m b o e n en P o e r w o r e d j o werden onder de gasten opgemerkt. De Resident opende de bijeenkomst en gaf een historisch overzicht van het ambachtsonderwijs in Indië, dat nu op nieuwe banen geleid zal worden. Hij bracht in herinnering, dat de Regeering voornemens is, in meerdere centra van Inlandsche nijverheid ambachtsscholen van deze soort op te richten.

De assistent-resident S c h m ü l l i n g en de regent van K e b o e m e n werden hartelijk bedankt voor de krachtdadige hulp, die zij verleend hadden tot de oprichting.

Daarna nam de heer Hoekstra het woord en sprak van de vele teleurstellingen, die ondervonden werden bij het ambachtsonderwijs op de drie reeds bestaande scholen in de hoofdsteden. De Directeur van de nieuwe school, de heer S c h o e n, werd in het bijzonder hierop gewezen en hartelijk toegesproken.

Een Oliefabriek. Te K e b o e m e n zal, volgens de „S i n a r D j a w a", een oliefabriek worden opgericht, met een capaciteit om 500—1000 pikols copra te verwerken.

De afdeeling Klaten van Boedi Oetomo. Deze heeft, volgens evengenoemd blad, het initiatief genomen tot oprichting van een armen-, tevens verbeterhuis, achter het

voormalige fort Engelenberg, waartoe het zelfbestuur een stuk grond van twee bouws groot beschikbaar heeft gesteld. Veel medewerking werd ondervonden van den assistent-resident, terwijl ook de landhuurders een financieele bijdrage van 70 mille toezegden.

Nieuwe afdeelingen der S.I. Volgens de „Pembrita Betawi" kregen de afdeelingen Soekaboemi en Oesaha tanah Priaman van de Sarikat Islam rechtspersoonlijkheid.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Art. 111 van het Regeerings-Reglement. De „Perniagan" beschrijft wat in 's lands vergaderzaal hieromtrent verhandeld werd en geeft daarover eenige beschouwingen:

„Vreemd is het hoe reactionnair sommige (gelukkig niet alle) Kamerleden zijn. Wat in de laatste jaren in Indië gebeurd is, hebben zij niet waargenomen. Nog zijn zij van gevoelen, dat Indië niet rijp is om zich zelf te besturen; zij vinden 't daarom niet noodig, veranderingen te brengen in de tegenwoordige staatsinrichting. Heeft men dan nog niet geleerd de bakens te verzetten als het getij verloopt? Moet de wijzer der evolutie weer achteruit gezet worden?"

In het bijzonder bespreekt de „Perniagan" de rede door den heer Bogaard uitgesproken en haalt de volgende passages aan:

„O.m. zeide de heer Bogaard: Om niet misverstaan te worden, wensch ik tevens te verklaren, dat mijn bezwaar berust niet op principieele gronden, maar op opportunistische overwegingen, ontleend aan de praktijk en ingegeven door het algemeen Nederlandsch belang." De heer Bogaard spreekt hier van het Nederlandsch belang. Maar telt Indië's belang dan niet mee? Is het belang van Indië dan ook niet het belang van Nederland? Gelukkig laat hij er op volgen: „In beginsel heb ik er absoluut geen bezwaar tegen, dat binnen de perken der wettelijke bepalingen in het belang der openbare orde, vrijheid wordt gegeven tot de uitoefening van het recht tot vereeniging en vergadering". In een ander gedeelte van zijn rede vergelijkt hij Indië bij een pas veroverd land.

„Waarin ik met sommige Kamerleden wel van meening verschil, is de appreciatie van de feiten, toestanden en omstandigheden in de Koloniën, die, naar het mij voorkomt, nog niet wettigen het principe in de praktijk om te zetten, evenals om een voorbeeld te noemen een land, dat het principe huldigt en ten volle toepast, er niet aan zal denken hetzelfde principe in toepassing te brengen in een pas veroverd of in een in den oorlog bezet gebied, ook al worden waarborgen in het belang der openbare orde gesteld."

De heer Bogaard vraagt verder: „In de eerste plaats dringt zich de vraag naar voren: door welke van de drie groote bevolkingsgroepen in Indië, de Europeanen, de Inlanders en de Vreemde Oosterlingen de wijziging van art. 111 R. R. verlangd, zoo niet geëischt wordt?" Ons dunkt, alzoo de redactie van bovengenoemd blad, dat alle drie groepen deze wijziging wenschen.

De heer Bogaard vervolgt: „Het is mij niet bekend, dat door de Vreemde Oostsrlingen of door de Inlanders in dit opzicht een verlangen is uitgedrukt".

Weet de heer Bogaard dan niet, dat er Chineesche en Inlandsche redacteuren om hun zoogenaamd revolutionnair geschrijf het land zijn uitgezet?

De heer Bogaard gaat voort: „ Wel wordt in de Memorie van Antwoord er op gezinspeeld, dat bij de wijziging van art. 111 de geheime Chineesche vereenigingen zullen ophouden te bestaan, doch ik geloof, dat deze veronderstelling een droombeeld is, op geen reëele basis berust. Alle geheime Chineesche vereenigingen in Indië jagen een revolutionnair doel na en het is niet aan te nemen, dat bij een wijziging van art. 111 van het regeerings-reglement men het revolutionnaire doel van deze vereenigingen zal loslaten; integendeel, de vrees is niet denkbeeldig, dat men onder de neutrale vlag zal trachten propaganda te maken voor den groei en den bloei van deze geheime vereenigingen".

Dit begrijpen wij niet, verklaart het Chineesche blad. De Chineesche vereenigingen hebben dan toch wel een staatkundig doel? Ook kunnen wij er ons niet mede vereenigen, dat art. 111 den doodsteek aan die vereenigingen zal geven. Elke vereeniging gaat te niet, die niet op een reëelen, practischen grondslag berust. Een regeering moet zóó'n overwegenden invloed kunnen uitoefenen, dat geen bajonetten en geen art. 111 van het regeerings-reglement er bij te pas behoeven te komen om revolutionnaire bewegingen in de kolonie tot bedaren te brengen.

Bij de decentralisatie wetgeving heeft men de bepaling gemaakt, dat de Europeesche leden van de gemeenteraden niet worden benoemd, zooals bij de Inlanders en Chineezen, maar gekozen. Ten aanzien van de beide andere categorieën der bevolking heeft men tot nu toe de proef niet genomen haar het kiesrecht toe te kennen.

Het is wel een brutale bewering van den heer Bogaard, dat de Indische pers niet beschouwd kan worden als te zijn de draagster van de publieke opinie in Indië. Zonder wijziging van art. 111 van het Regeeringsreglement zal er in Indië nooit sprake kunnen zijn van staatkundige partijen. O. i. heeft de Minister van Kol. goed gedaan de opheffing van dit artikel voor te stellen, waarvan het ontwerp reeds bij den heer De Waal Malefijt gereed lag. Er is in Indië, en vooral in de Inlandsche maatschappij politiek leven gekomen. Het verbod geeft eerder aanleiding tot het houden van geheime vergaderingen, wat nog gevaarlijker is."

De Pewarta Soerabaja brengt in herinnering, dat voor een door de leden van de Sarikat Islam te Soerabaja een societeit is opgericht, die in Mei l.l. met eenige plechtigheid werd geopend. Raden Achmad hield bij deze gelegenheid een redevoering, waarin hij nogmaals aandrong op volharding. Afgesproken was, dat na deze rede bommen zouden worden afgeschoten, waartoe het Bestuur vergunning had gegeven. Maar nauwelijks was dit geschied, of een commissaris van politie stormde de zaal binnen, om te vernemen wat er gaande was. Van de burgerij toch waren direkt enkelen bij de politie om inlichtingen komen vragen, of het soms een alarmsignaal voor de schutterij was om uit te rukken. Het schijnt, dat de zenuwachtige toestand in Soerabaja nog altijd niet verminderd is. De Commissaris werd gerustgesteld, zoodat hij berichten kon, dat het afsteken van het vuurwerk met vergunning van het Bestuur had plaats gehad en er geen gevaar hoegenaamd bestond.

Van Vreemde Koloniën.

Duitsch Z. W. Afrika onder Britsche vlag.

Botha en Smuts zijn voor het oogenblik groote figuren. Alles is betrekkelijk. De macht, waarover zij beschikken en die, welke zij tegenover zich vonden, verzinkt in 't niet bij de millioenen, die op de Europeesche krijgstooneelen te velde staan. De invloed van den Zuid Afrikaanschen strijd op het verloop van den grooten oorlog zal wel van luttele beteekenis blijven en zoo zullen de figuren der bevelhebbers van de Z. A. Unie, die van tweede rangs krijgsoversten blijven, maar dit neemt niet weg, dat zij een moeilijke, gevaarvolle, uitgebreide taak met talent en geestkracht hebben volvoerd en verrassend snel tot een volslagen succes hebben weten te brengen. Het neemt ook niet weg, dat terwijl nergens elders de krijgsmachten de krijgskans tot een beslissing weten te brengen, in Zuid-West-Afrika die beslissing wel bereikt is, zoodat daar, en daar alleen, de strijd volstreden schijnt. Of de verovering van de Duitsche kolonie voor Groot-Brittanië hierdoor tevens verzekerd is? Dit is nog niet te zeggen, want over het lot van de koloniën zal in Europa worden beslist. Bezetten is geen bezitten.

De Boerenmanier van oorlogvoeren is voor een strijd als in Afrika te voeren was, de beste gebleken. De Engelschen hebben den strijd in W. Afr. en in de Golf van Perzië beproefd met een sterke, van Britsch-Indië overgebrachte macht. Maar in de eerste kolonie deed de kleine D. bezetting, gesteund door weinig of niet geoefende zwarte krijgers, de E. landingsafdeeling, met haar Indische soldaten, voor goed afdeinzen. In het land, waarheen de Bagdadspoor wijst, weten de Turken, zij 't met afwisselend geluk, den opmarsch der E. troepen te stuiten. Botha en Smuts hebben het D. gebied in Z. W. Afrika door betrekkelijk zwakke colonnes doen doorsnijden. Deze bezaten genoeg kracht om een flinken druk op de D. detachementen uit te oefenen, maar zij waren overigens niet sterker dan bepaald noodig. Arme, onherbergzame landschappen waren te doorsnijden, de D. maakten het water bovendien ondrinkbaar, alles wat de beweeglijkheid benadeelde verminderde de kans op succes. Toch heeft generaal Smuts de beteekenis van samenwerking nooit uit het oog verloren, de bezetting van 't land en de opdrijving der verdedigers is zeer stelselmatig geleid.

Vrijdag, den 9en Juli, volgden de berichten, die ons bereikten, elkander in den overtreffenden trap op.

Botha's slag in Damaralda bracht het einde van den veldtocht naderbij. Het was de uitkomst van zijn onvermoeid en snel oprukken, de moeilijkheden van het land ten spijt. De D. waren hier niet minder dapper dan hun landgenooten elders, maar zij bleken niet zoo volleerd in de guerilla als hun Boerentegenstanders.

Kolonel Myburg kwam tot Tzoemeb, 50 K.M. ten N. van Otawi. De D. trokken terug met een verlies eerst van 86 krijgsgevangenen. Daarna lieten zij ruim 50 krijgsgevangenen en eenige veldkanonnen in handen der Br. kolonne, die zelf heel weinig verliezen had.

Kolonel Brits, die een grooten omweg naar het W. had afgelegd, trok den 30en Juni van Otjisive over Outjo en Okakewa, hij maakte 150 krijgsgevangenen, bij bevrijdde Br. krijgsgevangenen en behaalde een grooten voorraad als buit.

De positie der D. werd onhoudbaar, een uitkomst was er eigenlijk niet meer. Het was hun ongeveer gegaan als de z.g.n. rebellen in de Kaapkolonie. Deze waren ook opgejaagd en omringd. Hun bleef toen nog een hoop, uitwijken op D. gebied. Men weet, dat dit hun geen heil mocht brengen. Maar voor de D. verdedigers van de Z. W. Afrik. kolonie bleef de kans om uit te wijken zelfs niet meer over.

Toen zij omsingeld waren, trachtten zij voorwaarden te stellen .Maar Botha stelde een ultimatum voor overgave onder enkele toezeggingen, dat Donderdag om 5 uur n.m. verstreek. Anders zou de aanval beginnen. De gouverneur Seitz zag in dat er geen keuze overbleef. De macht van 204 officieren, 3166 minderen met 37 veldkanonnen en 22 machinegeweren ging in krijgsgevangenschap.

Een brigade ruiterij en een brigade voetvolk blijven voorloopig te Otawi, de overige troepen keeren naar de Unie terug. Overeenkomstig de toezeggingen bij de overgave gedaan, behouden de officieren hun wapenen en zullen zij op eerewoord vrij gelaten, zich naar de plaats hunner keuze mogen begeven. De minderen worden geïnterneerd, zij behouden hun geweer, zonder munitie. De burgers, die onder de wapens gekomen of geroepen zijn, van alle rangen, leveren hun wapens in en mogen, op parool, naar huis terugkeeren en hun gewoon werk hervatten. De burgerlijke ambtenaren mogen, op parool blijven waar zij zijn, doch doen geen dienst en ontvangen geen traktement. Het parool verbindt den onderteekenaar in den tegenwoordigen oorlog niet aan vijandelijkheden deel te nemen.

Met uitzondering van de genoemde wapenen moet alle oorlogsmateriaal worden ingeleverd.

Wel hard deze slag voor de fiere Duitschers!

Zullen de naar huis keerende strijders zich nu in groot aantal aanmelden in de gelederen van het vrijwilligerskorps, dat er, volgens de Br. berichten, naar smacht zijn aandeel te gaan nemen in den strijd in Europa?

Alles is betrekkelijk, herhalen wij. Op dit nevengebied van den hoofdstrijd zijn Botha en Smuts inderdaad de figuren geworden, waarnaar de veldtocht wordt genoemd. Op het hoofdtooneel hebben de historische figuren zich eigenlijk nog niet geteekend. Hier en daar is een naam tot flikkering ge-

komen, maar in dezen strijd van een omvang zonder weerga, is de Napoleon, Wellington, Blücher, Moltke nog niet opgetreden. In dezen reuzenstrijd heeft de reuzenfiguur van een Brutus, Hannibal, Alexander, Frederik de Groote, Prins Maurits zich nog niet boven het menschenheir weten te verheffen. In dit opzicht zijn Botha en Smuts grooter dan de veldmaarschalken bij de Oost-, West- en Zuidfronten.

Beleediging van het Nederlandsche wapen.

De heer Knobel, afgevaardigde voor Zwolle, heeft tot den minister van buitenlandsche zaken een vraag gericht, om een verklaring te verkrijgen omtrent de houding onzer regeering tegenover de gewelddaden aan het Nederl. consulaat te Durban gepleegd, waarover wij in vorige nummers reeds hebben gesproken.

Minister Loudon heeft vrij uitvoerig geantwoord. De zaak is nog niet uit, maar de regeering heeft toch geenszins stil gezeten. Nadat de ongeregeldheden hadden plaats gehad, waardoor het gebouw en de eigendommen der firma W. H. Müller en Co. waren vernield, vestigde de consul-generaal onmiddellijk de aandacht der Unieregeering hierop. De consul had, toen het gerucht van troebelen hem ter oore kwam, uitdrukkelijk om bescherming van 't gebouw gevraagd, maar hij had deze niet gekregen. De c. g. drong op een onderzoek en betuiging van leedwezen aan, met voorbehoud om nader schadevergoeding te vragen.

Onze gezant te Londen vestigde de aandacht der Br. regeering op 't gebeurde.

Den 15en Mei ontving de c. g. bezoek van den minister van binnenl. zaken der Unie, die leedwezen betuiging overbracht, met toezegging van nader onderzoek. Den 16en Mei bood het stadsbestuur van Durban zijn leedwezen betuiging aan onzen consul aldaar aan.

De officieele besprekingen worden voortgezet, ook over de schadevergoeding. Wij zullen er dus nog meer over hooren.

Aden geen eden.

De Br. commandant van Aden vernam, dat een Turksche troepenmacht van Yemen, uit het achterland van Aden komende, naar Lehaj optrok. Hij zond een troep kameelruiters op verkenning uit. Niet dat het hem veel kon schelen, maar hij wilde dan toch wel weten wat er van aan was. De aanwezigheid van Turksche en Arabische troepen, met veldkanonnen, werd vastgesteld. De kameelruiters trokken op Lahej terug, waar zij versterking kregen van een mobiele infanterie-afdeeling van 250 man met 2 tienponders.

Na verkenning zou men denken, dat de macht aanwezig was, die, in verband met 's vijands sterkte, noodig werd geoordeeld. Het bleek anders. De Br. macht werd, volgens het Reutertelegram, op 4 Juli te Lahej aangevallen door verscheidene duizenden Turken, met 20 kanonnen en een groot aantal Arabieren.

Zij handhaafden hun stelling, ondanks het vijandelijke artillerievuur tot den avond, toen een deel van Lahej in brandstond. Des nachts ontstond hier en daar een handgemeen. De aanvallen van de Turken werden afgeslagen, maar de vijand begon een omtrekkende beweging.

Van Aden uit was men bedacht geweest op 't zenden van hulp, de rest van de daar gestationneerde mobiele colonne was opgerukt, maar had oponthoud gehad door gebrek aan water en ten gevolge van het mulle zand. Daarom werd besloten dat de te zwakke troepenmacht van Lahej zou terugtrekken, hetgeen in den ochtend van 5 Juli, met goed gevolg, werd uitgevoerd. De afdeeling voegde zich te Birnasr bij de rest der colonne.

Behalve door hitte en watergebrek werden de moeilijkheden voor de Br. troepen vergroot door het overloopen van Arabisch transportpersoneel. Zij trokken daarom op Aden terug. Drie Engelsche officieren worden als gewond opgegeven, andere verliezen worden niet gemeld, maar wel werden 1 Turksch majoor en 13 man gevangen genomen.

Bij 't afzenden van 't bericht op 9 Juli was van een achtervolging door den vijand te Aden niets gemerkt, maar de toestand der Br. bezetting lijkt ons toch in die woestijnstad weinig benijdenswaardig.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUROVERZICHT.

Marineblad.

In de jongste afl. van het orgaan der Marine-Vereeniging artikelt de heer J. Bosma over „de handhaving onzer onzijdigheid in den Indischen Archipel en het voorstel tot aanbouw van Minister Rambonnet". In den tegenwoordigen oorlog zien wij, dat het den Engelschen gelukt, ondanks de uiterste krachtsinspanning van de talrijke Duitsche onderzeevloot, geregeld hunne transporttroepen en oorlogsmaterieel naar Frankrijk over te brengen. Vermoedelijk beschermen zij deze transporten met hunne talrijke torpedojagers en gewapende treilers, die het den onderzeebooten onmogelijk maken zich aan de oppervlakte te vertoonen en aldus hunne actie verlammen. Om tegen deze vijanden van de onderzeebooten op te treden zijn kruisers noodig, die door hunne bewapening verre de meerdere zijn van deze vaartuigen en die in hunne snelheid een verdedigingsmiddel tegen onderzeebooten hebben. Wanneer men aanneemt, dat onderzeebooten de voornaamste offensieve kracht onzer Indische zeemacht moeten uitmaken, zijn een aantal zeer snelle met middelbaar geschut bewapende kruisers dan ook ten eenen male onmisbaar te noemen. Dit volgens oordeel van den heer B., die het ontwerp-Rambonnet toejuicht, maar daarbij vraagt waarom de minister niet nu reeds tenminste vier dezer kruisers voorstelt.

De Wereldtentoonstelling te San Francisco en Ned.-Indië.

De heer W. J. v. d. Leemkolk neemt den geheelen inhoud van de Mei-afl. van het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. in beslag voor eene beschrijving der wereldtentoonstelling te San Francisco. Aan het eind dezer studie schenkt de schr. aandacht aan de vraag, van welk belang de deelname van Ned.-Indië aan deze expositie voor onze koloniën in de toekomst zal blijken te zijn.

Het is waar, zegt hij, dat de Amerikaansche koloniën in Oost-Azië, de Philippijnen, wat hare geografische ligging ten opzichte van Amerika betreft, ongeveer in dezelfde conditie verkeeren als Nederlandsch-Indië, maar deze nauwe relatie tusschen Amerika en het koloniaal gebied in Oost-Azië valt dit rijk, behoeft geenszins aan nauwere handelsbetrekkingen tusschen Amerika en onze koloniën in den weg te staan.

De voornaamste voortbrengselen der Philippijnen zijn vezels, copra, hoeden (de z.g. Panama's) en kapok, maar van geen dezer artikelen is de productie er zoo groot, dat Amerika daarvan bovendien nog niet een vrij aanzienlijke hoeveelheid uit andere koloniale gebieden zou kunnen betrekken.

Bovendien zijn ook de Philippijnen voor den afzet dezer artikelen niet uitsluitend op Amerika aangewezen.

Behalve van vezelsoorten, copra en kapok, is Nederlandsch-Indië nog een belangrijk productiegebied van k o f f i e, t h e e, huiden, hout (teakhout), arachides, rijst, sago, c a s s a v e, klapperolie, peper, specerijen, gom damar en copal, c a c a o, r u b b e r, k a n e e l, gambir, a e t h e r i s c h e o l i ë n, horens, vanille en vanilleboonen, cutch, agar agar, drogerijen, rotting en h o e d e n (pandan- en bamboehoeden).

In een aantal van deze artikelen — ik heb ze duidelijkheidshalve gespatieerd — wordt door Nederlandsch-Indië reeds eenige handel met Amerika gedreven. De waarde der totale uitvoeren uit Ned.-Indië in Amerika bedroegen in 1913: $ 4.995.000 en in 1914 $ 6.541.000, terwijl de uitvoeren uit Amerika naar Ned.-Indië in 1913 een waarde hadden van $ 3.358.000 en in 1914 van $ 2.741.000. Deze handel is echter voor zeer veel uitbreiding vatbaar en er is derhalve voldoende aanleiding om uitgebreidere handelsrelatiën aan te knoopen met Amerika.

Zoowel van de beteekenis der koloniale voortbrengselen van Nederlandsch-Indië als van de kwaliteit er van wordt den Amerikanen in onze Nederlandsche afdeeling op de expositie te San Francisco een zoo getrouw en zoo volledig mogelijk beeld gegeven. En de verwachting, dat vooral de brochures over de voortbrengselen van Insulinde, welke op de expositie door den Nederlandsch-Indischen vertegenwoordiger, aan belanghebbenden worden verstrekt, de aandacht zouden trekken is dan ook volkomen juist gebleken.

In dat zakenland blijkt men zich in 't bijzonder te interesseeren voor de commercieele beteekenis van onze koloniën en het is daarom een goed denkbeeld geweest die door onze inzending goed te doen uitkomen.

De Europeesche oorlog heeft er reeds veel toe bijgedragen om de handelsbetrekkingen tusschen Nederlandsch-Indië en Amerika nauwer aan te halen. Daarbij is vaak gebleken, dat men in Amerika nog betrekkelijk weinig van onze koloniën weet.

Dit is door onze deelname aan de expositie te San Francisco ongetwijfeld anders geworden.

Tot zoover den heer v. d. L., die overtuigd is, dat in de toekomst een levendig handelsverkeer tusschen Insulinde en Amerika is te verwachten.

Het ooglijdersgesticht te Semarang.

We lezen in het Juli-nr. van „De Macedoniër":

„Het „Leger des Heils" mag niet zuiver zijn in de leer, en niet in overeenstemming met onzen Nederlandschen volksaard, het moet toch erkend, dat het prachtig werkt en groote dingen doet. Te Semarang heeft het „Leger" een hospitaal voor ooglijders gesticht. Dr. Wille is een beroemd oogarts en deze heeft zich met al zijn kennis en roem aan het „Leger" gegeven en nu heeft het „Leger", dat zijn groote mannen weet te waardeeren, voor hem een hospitaal gesticht.

De „Loc.", die anders wel eens wat afdingen wil, is vol van lof. „Het is een moderne inrichting, die met de beste ter wereld de vergelijking kan weerstaan". Het is „een serie witte hutten en gebouwen met roode daken, door overdekte gangen onderling verbonden". Het is een „Complex", dat aan een nederzetting, aan een kolonie doet denken.

Als men het terrein opgaat, vindt men eerst de woning van de tweede geneeskundige, de Zweedsche doctores Nanna Knudsen.

Dan komt men bij het eerste hospitaal-gebouw dat op ƒ 94.000 begroot werd. Dan vindt men de kliniek, alles even mooi en solied. Voorts vindt men gebouwen voor vermogende Chineezen en Europeanen, arme inlanders, van beiderlei kunne, hooggeplaatste Javanen, lijders aan besmettelijke oogziekten. Elk heeft zijn eigen gebouw, ingericht naar de behoeften der personen voor wie het is bestemd.

Alle vertrekken hebben twee deuren; één houten deur en één deur van muskietengaas. Op die wijze zoekt men zekerheid dat er geen enkele muskiet binnendringt. Ook de W. C.'s hebben een heel bijzondere inrichting om het binnendringen dier insecten te voorkomen.

Achter vindt men het „goedang-complex", bergingslokalen, enz. enz. en geheel achteraan zes kamers voor inlandsche verplegers en verpleegsters.

Op een heuvel ligt de woning van den directeur Dr. Wille, een flinke woning met heerlijk uitzicht. „Daar zetelt", zegt de „Loc.", „de veldheer van het licht, die de oogen heelt en wiens faam ver buiten stad en land gaat".

De „Loc." spreekt met bewondering van dezen docter. Denemarken is zijn vaderland en bij zijn jongste bezoek aan Europa liet hij drie zijner kinderen in Denemarken achter. Het afscheid van deze kinderen viel zwaar, het was nog een kleine vergoeding dat hij de kleinste van de vier mee naar Java mocht nemen. Hij geeft zich in het belang van den Javaan. Hulde aan dezen docter!"

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 27: Soekaboemische landbouwvereeniging. — Uitbreiding van de handelsbetrekkingen tusschen Nederlandsch-Indië en Japan. — Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen.

Het Koloniaal Tijdschrift.

De Juli-afl. opent met den tekst eener door den heer C. F. Staargaard voor de Ned.-Ind. Bestuursacademie gehouden voordracht over de ontwikkeling van het Minahassische volk onder ons bestuur.

Controleur A. Mühlenfeld publiceert het eerste gedeelte eener beschouwing over de koloniale politiek van Italië, een onderwerp waarover nog slechts weinig geschreven is.

De heer G. de la Valette bespreekt een over Engelsch-Indië handelend boek van Sir G. Birdwood, zoomede de jongste en laatste publicatie van de mindere welvaart-commissie, waarbij hij gelegenheid vindt zeer waardeerend over den heer H. E. Steinmetz te schrijven.

In de rubriek Verscheidenheden schrijft H. D. over den naam „Koloniale Raad", dien hij niet goed acht, maar waarvoor hij toch niets beters weet; door de N. R. Ct. is voorgesteld „'s Lands Kamer". Verder bespreekt H. D. het wetsontwerp tot uitbreiding van de vloot in Indië.

Verder de gewone rubrieken: Kroniek, door Tertius. — Persoverzichten, door A. H. J. G. Walbeehm en Ch. P. J. Blok. — Vreemde koloniën, door H. D. — Uit allerhande bron (De postbestrijding, enz.), — Boekbespreking. — Bibliographie.

L. V. Dingemans. †

In Eigen Haard van 10 dezer brengt H. A. N. Catenius hulde aan de nagedachtenis van „een der verdienstelijke oud-officieren van het Nederlandsch-Indische leger", den heer L. V. Dingemans, onlangs te Amsterdam overleden.

Overste Dingemans heeft op Atjeh een niet onbelangrijke rol gespeeld en was na zijn pensionneering geruimen tijd verbonden aan het Koloniaal Etablissement te Amsterdam.

Generaal Christan. †

Omtrent de loopbaan van den te Amersfoort overleden

gepens. generaal-majoor W. G. A. C. Christan meldt de Nieuwe Rott. Cour.:

De heer Christan werd geboren te Grave op 28 April 1854, trad in 1869 als soldaat bij het instructie-bataljon in dienst en werd in 1874 benoemd tot 2den luitenant bij de infanterie van het Ned.-Indisch leger. In 1877 werd hij eerste luitenant, in 1889 kapitein, in 1896 majoor, in 1898 luitenant-kolonel, in 1902 kolonel en in 1904 generaal-majoor. In 1909 werd hij eervol ontslagen.

Als kolonel werd hij in 1902 benoemd tot commandant in de derde militaire afdeeling op Java, en in 1904 werd hij chef van het wapen der infanterie en chef der 2de afdeeling van het departement van oorlog.

Wegens flink gedrag bij de expeditie in de 22 en 26 Moekims (Atjeh) in 1879, werd hem het ridderkruis der 4de klasse der Militaire Willemsorde verleend; in 1894 werd hij ter belooning van buitengewone diensten ter zake van de krijgsverrichtingen tegen Lombok bevorderd tot ridder in de Militaire Willemsorde 3de klasse. Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw werd hij als hebbende uitgemunt bij de krijgsverrichtingen en zich onderscheiden wegens politiek beleid tijdens de verwikkelingen in Djambi gedurende het tijdvak van Juli 1901 tot ultimo December 1902. Wegens betoonde dapperheid bij de vermeestering van de versterking Goenoeng Mandaroedjoeng in de Zuidooster-afdeeling van Borneo op 20 September 1883, werd hem toegekend de eeresabel met het opschrift: Koning Willem III. Voorts verwierf hij de gouden medaille, ingesteld bij Kon. besluit van 5 Mei 1877 ter zake van door hem betoonde belangstelling in de rijkswetenschappelijke en kunstverzameling, gebleken door de aanbieding van een zeer belangrijke verzameling ethnographische voorwerpen.

Ingezonden.

Vakonderwijs op de desaschool.

In het „Kol. Weekbl." van 8 Juli j.l. zegt de Redactie o.a. naar aanleiding van ons stukje „Vakonderwijs op de inlandsche volksschool": „Hetgeen J. H. met aanhaling van het oordeel des Heeren Jasper betuigt, betreffende het vakonderwijs (hij rekent toch zeker niet hiertoe wat wij bedoelen onder handenarbeid, n.l. een soort van fröbelen, op Inlandschen trant geschoeid)" enz.

Het onderscheid tusschen onderwijs in handenarbeid en vakonderwijs is ons natuurlijk bekend. Ons stukje over vakonderwijs „sloeg" dan ook op een ander gedeelte van het hoofdartikel der redactie in het Weekbl. van 17 Juni n.l. dit: „Den laatsten tijd is men gaan beseffen, dat er gestreefd moet worden naar nauwere aansluiting van het onderwijs aan het leven. Tot een door allen bevredigend geachte oplossing is men nog niet gekomen. Zoo zijn al van verschillende zijden voorstellen gedaan om ambachts- en land- en tuinbouwonderwijs aan het primitieve onderwijs op de volksscholen te verbinden; met landbouwonderwijs worden op verschillende plaatsen reeds opzettelijke proeven genomen, enz."

Daartegen te reageeren was het doel van ons stukje.

Wij blijven van meening, dat hoe practisch men het onderwijs mocht willen inrichten, een intellectueele voorbereiding niet gemist kan worden. Door die voorbereiding „over te slaan" zou men bij uitstek onpractisch te werk gaan, even onpractisch als een boer, die het ploegen en eggen overslaat en maar dadelijk gaat zaaien.

J. H.

Mededeelingen.

Kantoor en Leeszaal van de afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" zal van 20 Juli tot en met 2 Aug. a.s. gesloten zijn.

Van het Informatie-bureau:

Verbetering.

Bij de uit de „Ned. Staatscourant" van 15 Juni j.l. in het „Kol. Weekblad" van 1 Juli j.l. overgenomen oproep voor Mijningenieurs is een drukfout ingeslopen. De laatste helft der derde alinea moet luiden:

eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 50 (vijftig gulden) 's maands en vijf driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 (honderd gulden) 's maands elk, alzoo tot een maximum van *f* 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Opleiding hier te lande van ambtenaren bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat ten hoogste vijftien jongelieden hier te lande in opleiding kunnen worden genomen voor ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.

Jongelieden, die op 1 Januari 1915 den vollen ouderdom van 20 jaren overschreden hebben, komen daarvoor slechts in aanmerking ingeval zich een onvoldoend aantal candidaten, die genoemde leeftijdsgrens nog niet hebben overschreden, mocht aanmelden, en zij niet ouder zijn dan 23 jaren.

De op zegel te stellen verzoekschriften, om in opleiding te worden genomen, moeten vóór of uiterlijk 2 Augustus 1915 bij het Departement van Koloniën (Afdeeling Personeel) zijn ingezonden, vergezeld van:

1o. een bewijs, dat verzoeker het eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus met goed gevolg heeft afgelegd of van een getuigschrift, hetwelk eene niet geringere algemeene ontwikkeling bewijst (als b.v. het einddiploma van verschillende handelsscholen met twee-jarigen cursus; een einddpiloma eener H. B. S. met 3-jarigen cursus is mitsdien niet voldoende).

Het genoemde bewijs of getuigschrift kan zoo noodig afzonderlijk (na het examen) worden ingezonden.

In het verzoekschrift zal de datum en plaats van geboorte vermeld moeten worden, en tevens de namen en adressen van twee personen, bij wie inlichtingen omtrent den candidaat kunnen worden ingewonnen.

De opleiding geschiedt bij den dienst der invoerrechten te Rotterdam en duurt vermoedelijk twee jaren.

Zij, die in opleiding genomen worden, ontvangen eene toelage van *f* 70 (zeventig gulden) 's maands.

Wanneer het gedrag, onvoldoende vorderingen, dan wel andere omstandigheden (ter beoordeeling van den Minister van Koloniën) aanleiding mochten geven om een in opleiding genomene voor verdere opleiding ongeschikt te beschouwen, wordt die opleiding gestaakt en heeft geen uitzending naar Nederlandsch-Indië plaats.

Zij, die na afloop van de opleiding ter beschikking worden gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, zijn benoembaar tot adspirant-verificateur, op eene bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht als gouvernementspassagier der tweede klasse;

b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van *f* 500 (vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en doorloopend totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat;

d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Voor verdere bijzonderheden zie Ned. Staatscrt. van 15 Juni 1915, No. 137.

Scheepsbouwkundig ingenieur voor het marine-etablissement te Soerabaja.

Bij het vak van scheepsbouw bij het marine-etablissement te Soerabaja kan — bij voorkeur in vasten, of anders in tijdelijken dienst, maar dan voor een tijdvak van 5 jaren — worden geplaatst een ervaren scheepsbouwkundig ingenieur, met acht- à tienjarige practijk en in het bezit van het Delftsch of van een daaraan gelijkwaardig buitenlandsch diploma.

De salarieering der scheepsbouwkundige ingenieurs is in dier voege geregeld, dat van de minimum bezoldiging van *f* 300 's maands door 5 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 50, 6 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 40 en 7 éénjaarlijksche verhoogingen van *f* 30 's maands wordt opgeklommen tot de maximum bezoldiging van *f* 1000 's maands. Bij bezit van het diploma van werktuigkundig ingenieur wordt bezoldiging genoten alsof de belanghebbende twee jaar langer zijne betrekking vervuld had dan in werkelijkheid het geval is.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 2500;

c. eene voorloopige bezoldiging, bedragende de helft van in Indië te genieten maandelijksche aanvangsbezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. indien de uit te zenden ingenieur gehuwd is, uitkeering van het bedrag van één maand aanvangsbezoldiging, strekkende als hij voor vasten dienst wordt uitgezonden als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, en zoo hij voor tijdelijken dienst wordt uitgezonden als extra-tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich zoo spoedig mogelijk bij een gezegeld adres aanmelden bij het Ministerie van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van 27 en 28 Juni 1915, No. 148).

Opzichters voor den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, personen, die met voldoenden uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, mogen niet jonger zijn dan 23 jaar en behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld waar en wanneer de candidaat geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c.q. het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 80 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt *f* 200 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 35 's maands, met dien verstande, dat aan de opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, te gelijk met de toekenning van de vierde verhooging, of zooveel tijd daarna als dat diploma zal zijn behaald, eene extra verhooging van *f* 25 's maands wordt toegekend. Die opzichters kunnen dus als zoodanig eene maximum-bezoldiging bereiken van *f* 400 's maands.

Bij gebleken goeden ijver en geschiktheid bestaat de mogelijkheid, dat dispensatie wordt verleend van de bepaling, volgens welke de opzichters vijf jaren als zoodanig moeten hebben gediend, om tot het examen voor architect te worden toegelaten.

De architecten genieten eene bezoldiging van *f* 450 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen elk van *f* 75 's maands.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	"	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.